

ћење средстава информисања и литературе), Миленка Ратковића (Карта и водич о споменицима и обиљежјима НОБ Југославије), проф. Милована Крунића (Око теме у теми), Драгутина Гроздановића (Његовање револуционарних традиција НОБ-а у школама јужноморавског региона, и Петра Глеђе (Улога и значај предмета општенародне одбране у његовању и развијању патриотизма и традиција у области васпитања и образовања).

На крају су објављени Закључци усвојени на Савјетовању, у којима се констатују досадашња позитивна искуства у домену његовања револуционарних традиција, патриотизма и југословенског социјалистичког самоуправног хуманизма и указује на путеве, правце и средства како да се остваре још повољније могућности да револуционарне традиције постану „саставни и свакодневни део континуиране васпитно образовне делатности сваког чинооца, свих субјективних снага, на сваком нивоу, нашег самоуправног социјалистичког система васпитања и образовања“. У Закључцима се указује и на конкретне мјере и могућности како да се најбоље остваре стручно и научно, односно идеј-

но провјерено и на марксистичким основама засновани садржаји из најновије историје народа и народности Југославије и да се на њиховом тумачењу изграђује неопходна свијест о његовању револуционарних традиција. Пледира се да се проучавају проблема везаних за васпитање младих у духу југословенског социјалистичког патриотизма, на чему се раније радило релативно спорадично и међусобно неповезано, прије будуће студиозније, шире и знатно организованije, како би се добијени резултати потпуније користили у наставно васпитном процесу.

Полазећи од основне теме и резултата и ставова, идеја и сугестија садржаних у објављеним рефератима, корефератима и саопштењима, појава — ове књиге знатно ће допринијети сазнањима о томе какве су и колике могућности да се у наставном процесу, прије свега, младим генерацијама презентирају револуционарне традиције и на основу њих васпитава и унапређује дух југословенског социјалистичког патриотизма као битне компоненте марксистичког образовања и васпитања.

М. Дашкић

СИМПОЗИЈУМ — СЕОСКИ ДАНИ СРЕТЕНА ВУКОСАВЉЕВИЋА V

Симпозијум *Сеоски дани Сретена Вукосављевића* већ је постао стална научна и стручна трибина, скуп на коме се сваке године окупља све већи број научних, стручних и културних радника. Пети по реду Симпозијум посвећен дјелу великог научника, најпознатијег и најауторитативнијег зналца социологије села и обрађивача историје сељачког друштва у нас, одржан је 17, 18. и 19. јуна у Пријепољу 1977. године, (организатор је била, као и ранијих година, Самоуправна интересна заједница основног образовања општине Пријепоље).

На петом по реду симпозијуму посвећеном С. Вукосављевићу било је пријављено 25 реферата и научних саопштења. Рад овог научног скупа одвијао се у оквиру три главне теме: 1) *Дјело Сретена Вукосављевића*, 2) *Сеоска општи-*

на кроз вјекове и 3) *Милешевски крај у ширем смислу*. На симпозијуму су 22 учесника презентирала своје истраживачке резултате.

У оквиру прве тематске групе — *Дјело Сретена Вукосављевића* — саопштења су подијелили: проф. Нијаз Мусабеговић (Сарајево) — Село у социјалистичком преображајном друштву; др Лазар Антић (Загреб) — Друштвено-економска неопходност специфичне урбанизације сеоских насеља и Миодраг-Драгиша Радовић (Пријепоље) — Неке карактеристике демографских кретања у општини Пријепоље.

Друга тематска област — *Сеоска општина кроз вјекове* — третирана је у шест саопштења. Проф. др Сима Ђирковић, дописни члан САНУ, подио је запажен рефе-

рат: Сеоска општина у Срба у средњем веку, у коме је на врло синтетичан начин строго научно приказано развојни пут друштвене институције сеоске општине у српском средњовјековном друштву. Др Милена Радовановић (Београд) изнијела је у свом саопштењу Досадашња етнoлошка проучавања сеоске заједнице код Срба; проф. др Петар Влаховић (Београд) дао је пресјек развоја Села као заједнице у југозападnoj Србији; проф. др Јован Трифуноски (Скопље) у свом саопштењу третирао је Село као друштвену заједницу у Македонији; Бреда Влаховић (Београд) разматрала је Друштвене и територијалне заједнице у северној Белој Крајини (у Словенији), док је Иван Ковачевић (Београд) говорио о Вредности усменог извора за проучавање традицијског друштвеног живота на основу истраживања у пријепољском крају.

Тема *Милешевски крај у ширем смислу* била је заступљена са највећим бројем научних и стручних саопштења (14 од укупно 25 пријављених). Саопштења у оквиру ове тематске групе поднијели су: проф. др Бранко Гавела (Београд) — Старо становништво Балкана; проф. др Јованка Максимовић (Београд) — Мирослављево Јеванђеље и уметност XII века; проф. др Радован Самарџић, дописник члан САНУ (Београд), на основу најновијих историјских истраживања, увјерљиво, аргументовано и врло пластично представио је лик Сулејман паше Мурветовића, родом из непосредне околине Пријепоља, који се у другој половини XVII вијека уздигао у сами врх љествице Османског царства, поставши чак и велики везир; Радомир Станић (Краљево) саопштио је своје резултате рада, могућности и потребе даљег рјешавања Проблема истраживања и заштите споменика културе у средњем Полимљу, занимљиво саопштење је поднио мр Андреј Андрејевић (Београд) — о Пљеваљској џамији и њеном месту у исламској уметности на нашем тлу; арх. Нађа Куртовић (Београд) изнијела је своје резултате истраживања о томе како се одразило турско градиштељство у развоју насеља на подручју Старе Рашке; Ејуп Мушовић (Нови Пазар) дао је осврт Сан-

дачке миграције у XIX веку; проф. мр Миомир Дашић (Титоград) саопштио је резултате својих научних истраживања Друштвено економских и политичких прилика у Горњем Полимљу од 1862. до устанка 1875. године; Вукоман Шалипуровић (Београд) говорио је о питомцима Србије у Ваљевској гимназији из Полимља и других неослобођених крајева; Радмила Петровић, етнoмузиколог (Београд) осврнула се на музичку традицију пријепољског краја, а Влајко Питежица (Београд) обрадио је омладинске радне акције у Средњем Полимљу у току НОР-а и обнове земље.

Трећи дан рада симпозијума протекао је у знаку традиционалног сусрета учесника и народа на сеоској светковини у селу Сељашници, гдје је одржан велики народни сабор, посвећен откривању споменика борцима палим у НОР-у и револуцији, као и прослави педесетогодишњице од оснивања школе у Сељашници. О учешћу и доприносу народа Сељашнице и околине у НОР-у и револуцији на великом народном сабору говорио је генерал-пуковник Бошко Шкрбовић, а о педесетогодишњем раду основне школе у Сељашници — Сретко Новаковић.

Свечаност у Сељашници (као што је био случај и ранијих година у другим селима) била је својеврсна смотра изворног народног фолклора, чиме су пети по реду Сеоски дани С. Вукосављевића завршени на традиционалан начин, што овом симпозијуму даје и специфично обиљежје међу многим научним и стручним скуповима сличног садржаја.

Земљаци С. Вукосављевића, његово родно Пријепоље и читаво Средње Полимље, научни радници и сви други културни посленици, поклоници његовог обимног социолошког дјела — на најдостojнији начин се одужују свом великом сину, који је својим научним и културним радом допринио научном и другом истраживању, и средине из које је поникао и нашег села и његовог друштва у прошлости уопште.

Објављивањем реферата и саопштења са ових симпозијума, његови организатори дају трајне

зборнике од велике научне и културне вриједности, публикације које су већ стекле завидан углед

и мјесто у научној и осталој културној и широкој јавности.

М. Дашић

»АСТА HISTORICO-OECONOMICA JUGOSLAVIAE«

Часопис за економску историју Југославије, Вол. III, Загреб 1976)

Трећи број часописа АСТА НОЈ-е, који излази једанпут годишње, доноси (на 185 страница) доста занимљиве прилоге из економске историје Југославије. На уводном мјесту је чланак Ивана Ерцега (Загреб) *Носиоци обрта, поморства и трговине у градовима Карлобаг, Сењ, Бакар, Ријека и Трст (1775)*. Аутор је текст посветио 200-годишњици реинкорпорације Ријеке Хрватској. У раду се даје документован пресјек развоја занатства, поморства и трговине у градовима (и лукама) сјеверног Јадрана, који су заузимали „важно мјесто у економској политици Бечког двора током читавог 18. стољећа“. Мада су занатство, трговина и поморска привреда основна тема Ерцегове расправе, ту су и врло значајни подаци о становништву из 1775. године, као и други релевантни статистички показатељи који илуструју развој свакога града (луке) на сјеверном Јадрану, његову економику, па и друштвене односе на том важном географско историјском простору ондашње Хрватске.

О господарским приликама у Шибенику и околици средином деветнаестог стољећа пише Стијепо Обад (Загреб).

Шиме Перичић (Задар) аутор је Прилога познавању трговине између Котора и Црне Горе од 1815. до 1850. године, у коме освјетљава са више, до сада непознатих података развој трговачких односа између Боке Которске и Црне Горе, односно дијелом расправља питање трговачких веза између Далмације и Црне Горе из доба митрополита Петра I и Петра II Петровића Његоша. На основу података о извозу, увозу и транзиту трговачке робе, аутор је закључио да је Котор, односно Бока увозила из Црне Горе у назначеном раздобљу преко тридесет разних артикала, а највише стоку, месо и сточне производе, рибу, жито, дрво за ложење и друго. Из Котора,

и уопште Боке, у Црну Гору је ишао у истом периоду знатан број артикала (морска со, кукуруз, пшеница, јечам и друга жита). Вриједност промета роба између Црне Горе и Боке стално се повећавала (у оба смјера), па је, уопштено узето, трговина у првој половини прошлог вијека била у сталном порасту, добивала у интензитету и значају. Тај промет роба био би и већи да Аустрија 1830. године није донијела царинске прописе, којих до тада није било. И из овог прилога јасно се види у коликој је мјери развој трговачких операција имао утицаја на промјене у друштвено економским односима унутар Црне Горе и њеног племенског патријархалног друштва.

Нада Клаић (Загреб) у свом чланку аргументовано расправља проблем *Каптолске десетине као повода и узрока за подложничку борбу против Франје Тахија* (1567. године).

Прилог Јоже Мачека (Љубљана) односи се на питање уљења продуктивних пасмина говеда у Словенији током 19. стољећа.

Мира Колар Димитријевић (Загреб) обрађује *Проблеме радника бивше Југославије на раду у Трећем Рајху (1933—1941)*. На основу сигурних извора, које је наводила по годинама, ауторка овог текста закључује да је од 1933. до 1941. године око 100.000 југословенских радника боравило на раду у Њемачкој. Наши радници у нацистичкој Њемачкој су тешко експлоатисани, уз незнатне зараде, већина их се враћала „у земљу здравствено упропаштени“, а штета је „била и морална, јер су многи повратници били преодгојени у националистичком духу, те су убацивали у наш народ непожељне паролe и нарушавали национално јединство“. Истина, одређен дио повратника био је разочаран Трећим Рајхом, па је јавно указивао на штетност и моралне стране нацистичког режима. Тако су они